

**FONDS WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK
SEKSUALITEIT**

JAARVERSLAG

2012

FONDS WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

SEKSUALITEIT

JAARVERSLAG

2012

Voorwoord

Het afgelopen jaar verliep wat minder somber dan we hadden verwacht. Opnieuw werd de ANBI-status toegekend en wederom eindigden we hoog in de top van de Goede Doelen. Dat was al geen verrassing meer, maar wat ons wel verraste was dat de economische recessie voor het FWOS weinig gevolgen bleek te hebben. Integendeel, er was sprake van een relatief hoog rendement van het vermogen, zeker als we het voorzichtige beleggingsbeleid in aanmerking nemen. Reden tot enig optimisme dus voor het komende jaar en vertrouwen in onze vermogensbeheerders.

Verder was er op veel fronten activiteit, en moest vooral veel nagedacht en gediscussieerd worden over toekomstig beleid, aangezien het FWOS volgend jaar weer een vijfjarenbeleidsplan presenteert, waarin ook het programma wetenschapsbeleid is opgenomen.

Zo zijn er beleidsdiscussies gevoerd in een paar rondes, om vast te stellen met elkaar wat de onderzoeksprioriteiten zullen worden voor de komende periode. Die zullen in ieder geval liggen op het terrein van psychoseksuele ontwikkeling en diversiteit. Daarbij wordt diversiteit breed opgevat: niet alleen culturele en seksuele diversiteit worden eronder begrepen, maar ook kwetsbare groepen waar het gaat om chronische ziekte, lichamelijke en verstandelijke beperking, of de residentiële zorg.

Een eerste omvangrijk project is vorig jaar gestart. Gezien onze beperkte financiële mogelijkheden zullen ook kleinere projecten aandacht krijgen die als een soort satellietprojecten kunnen worden aangehaakt bij de grotere en zo een accumulatie van onderzoekskennis kunnen bewerkstelligen op een bepaald onderzoeksgebied.

Om ons vermogen niet te snel te laten slinken hebben we ons opnieuw beziggehouden met de vraag met welke samenwerkingspartners c.q. cofinanciers we het liefst in zee willen gaan bij de financiering van onderzoeks- en implementatieprojecten. En wat voor soort samenwerking het dan zou moeten worden: meer structureel voor een bepaalde periode dan wel meer ad hoc, afhankelijk van het soort project(en).

Ook de fondsenwerving blijft een punt van aandacht, waarvoor expertise van buiten zal moeten worden aangetrokken tegelijk met communicatieadvies ter vertaling van onderzoeksresultaten in praktisch bruikbare projecten. Er zijn het afgelopen jaar al wat verkenningen gedaan, maar die hebben nog niet tot de gewenste resultaten geleid. Het bestuur zet zich daar ook het komend jaar weer voor in.

Daarnaast was er de nodige aandacht voor de organisatiestructuur. Er is nog eens goed gekeken naar de effectiviteit ervan en naar eventuele veranderingen die tijds- en kostenbesparend zouden werken. Het FWOS-bestuur en de bestuurscommissies bestaan immers uitsluitend uit vrijwilligers die dit werk doen naast hun betaalde baan of andere drukke werkzaamheden, ondersteund door enkele freelancers.

En tot slot wilden we als fonds met een ideëel doel ook nog op andere wijze blijf geven van onze maatschappelijke betrokkenheid. Naast de inzet van het vermogen voor maatschappelijk relevante projecten hebben we besloten ook het vermogen zelf maatschappelijk verantwoord i.c. duurzaam te gaan beleggen. Dit wel na uitvoerig advies waarbij ons is gebleken dat de rendementen niet minder zijn bij duurzame beleggingen. Zo snijdt het mes aan twee kanten en is ook voor potentiële donateurs duidelijk dat hun bijdrage op allerlei manieren goed terecht zal komen.

Prof.dr. Peggy Cohen-Kettenis
Voorzitter

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2012

1. Inleiding	5
2. Bestuurlijke activiteiten	9
3. Overzicht activiteiten van de bestuurscommissies	11
4. Subsidies voor onderzoeks- en implementatieprojecten	17
5. Financieel beleid	23
Overzicht publicaties	27
Bijlage Collectiebeheer	29

Jaarrekening 2011	31
--------------------------	-----------

1 Inleiding

Het afgelopen jaar 2012 werd gekenmerkt door een aantal nieuwe ontwikkelingen, die zowel betrekking hadden op de inhoudelijke aspecten van de diverse activiteiten van het FWOS als op het beleid.

Het nieuwe diversiteitsbeleid dat in 2011 werd voorbereid leidde in 2012 tot een onderzoeksprogramma *Seksuele ontwikkeling en diversiteit* en een eerste omvangrijk vierjarig onderzoeksproject, geheel door het FWOS gefinancierd, dat in het najaar van 2012 van start ging.

Verder is het bestuur in het najaar begonnen met een reeks interne beleidsdiscussies, die begin 2013 worden afgerond. Dit alles ter voorbereiding op het nieuwe *Programma Wetenschapsbeleid 2014-2018* dat in de loop van 2013 gereed dient te zijn. Behalve dat aandacht wordt besteed aan de prioritering van onderzoek in relatie tot het beschikbare budget voor de komende vijf jaar, wordt ook opnieuw naar de organisatiestructuur van het fonds gekeken. Omdat het FWOS-bestuur evenals de verschillende commissies uit vrijwilligers bestaat is het zaak om de werkzaamheden zo efficiënt mogelijk te organiseren. Heldere procedures en bevoegdheden en een zo simpel mogelijke organisatie met korte lijnen is daarvoor een voorwaarde. Ondersteuning van het bestuur door enkele goede freelancers is daarbij noodzakelijk.

Naast het actuele onderzoeksprogramma van het FWOS is voor meer historisch gericht onderzoek de afgesloten Brongersmacollectie beschikbaar. Deze is ondergebracht bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) en voor een klein deel bij Rutgers WPF. Onder een aantal strikte voorwaarden en met toestemming van het FWOS kunnen onderzoekers gebruik maken van dit materiaal. Een aantal malen zijn het afgelopen jaar, evenals in het jaar daarvoor, verzoeken binnengekomen om toegang te krijgen tot de archieven. Niet alle verzoeken konden worden gehonoreerd, soms was het mogelijk om naar andere instanties of informatiebronnen te verwijzen.

Samenwerking

De vier promotieonderzoeken in het kader van het vierjarige onderzoeksprogramma van NWO en FWOS *Sexuality and intimate relations of Dutch youth: developmental trajectories and developmental context* lopen nu twee jaar. Deelnemers zijn drie onderzoeksgroepen van de Universiteit Utrecht en een onderzoeksgroep van de Rijksuniversiteit Groningen. De vier parallel lopende onderzoeken die elk een aspect van de seksuele ontwikkeling in kaart brengen worden uitgevoerd door aio's. Het gehele onderzoeksprogramma staat onder leiding van mw prof.dr. M. Dekovic van de Universiteit Utrecht.

Er heeft het afgelopen jaar een midterm-evaluatie plaatsgevonden aan de hand van de voortgangsverslagen van de vier promotieonderzoeken. De opmerkingen en kritiekpunten van het FWOS zijn als aandachtspunten meegenomen in het verdere verloop van het onderzoek. Ook is toestemming gevraagd door de onderzoekers om een experimenteel onderzoek toe te voegen aan een van de projecten zonder extra kosten. Nadat de onderzoekers de meerwaarde hiervan hadden toegelicht is het FWOS daarmee akkoord gegaan.

FWOS en ZonMw werken sinds 2008 samen binnen het ZonMw-programma *Seksuele gezondheid van de jeugd*.

Het Groningse onderzoek *Tracing trajectories in the sexual development of youth* is het eerste onderzoek dat in het kader van dit programma werd gefinancierd door FWOS. Door problemen met de werving van allochtone kinderen en jongeren heeft het project vertraging opgelopen. Inmiddels zijn die problemen opgelost en wordt verwacht dat het project eind 2013 kan worden afgerond.

Binnen hetzelfde ZonMw-programma heeft Rutgers WPF met subsidie van het FWOS eind 2012 een kwalitatief onderzoek afgerond naar de seksuele ontwikkeling van allochtone jongeren. Dit kwalitatieve deelonderzoek vond plaats in de context van het epidemiologisch vervolgonderzoek *Seks onder je 25^e*, dat om de vijf jaar wordt uitgevoerd in opdracht van

ZonMw. Het is een aanvullend, verdiepend onderzoek bij het kwantitatieve landelijke onderzoek. Doel is om vast te stellen hoe het staat met de seksuele gezondheid van allochtone jongeren tussen 12 en 21 jaar, hoe het seksuele ontwikkelingsproces verloopt en hoe ze daar zelf sturing aan geven. Het rapport heeft de nodige aandacht gekregen in de pers en bij de diverse instellingen in het veld.

Het ZonMw-programma is voorjaarjaar 2012 officieel beëindigd met een landelijke slotconferentie. Enkele projecten lopen nog door, waaronder het bovengenoemde Groningse project. In de tweede helft van 2013 zal worden overlegd met ZonMw in hoeverre er nieuwe mogelijkheden zijn tot samenwerking.

Prof.dr. Ine Vanwesenbeeck bezet vanaf 1 februari 2011 als bijzonder hoogleraar de Henny Verhagen Leerstoel aan de Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen, met als leeropdracht *Seksuele ontwikkeling, diversiteit en gezondheid*. Financiers zijn FWOS en GGz Eindhoven en De Kempen, de Henny Verhagen Stichting is de vestigende instantie. Prof. Vanwesenbeeck zal begin 2013 een presentatie geven voor het FWOS-bestuur van de ontwikkelingen binnen haar onderzoeksprogramma. Het curatorium van de leerstoel komt voorjaar 2013 voor het eerst in de officiële samenstelling bijeen om het jaarverslag van de leerstoel vast te stellen en de voortgang van werkzaamheden te bespreken.

Er zijn enkele kleinere onderzoeken van start gegaan, zoals het project van Rutgers WPF "Voorverkenning kinderopvang", met als doel te inventariseren of er behoefte is bij opleidingen en in het veld aan een curriculum over seksuele ontwikkeling van jonge kinderen.

Verder is in samenwerking met de BOSK (Belangenvereniging van (jonge) mensen met een motorische handicap en hun ouders) in april begonnen met een verkennend project in vervolg op eerder, mede door FWOS gefinancierd promotieonderzoek naar de seksuele ontwikkeling van jongeren met Cerebrale Parese. Deze verkenningsfase moet uiteindelijk leiden tot een implementatieproject met een actieve rol voor de jongeren zelf.

Diversiteitsbeleid

Het afgelopen jaar is ook verder gewerkt aan het diversiteitsbeleid van het FWOS. Het onderzoeksprogramma *Seksuele ontwikkeling en diversiteit* had in 2011 al tot vier literatuurstudies geleid op deelterreinen van het onderzoeksprogramma. Dit ter voorbereiding op een *call for proposals* waarin onderzoekers werden opgeroepen om subsidieaanvragen in te dienen op een geselecteerd onderzoeksterrein *Seksuele ontwikkeling, ruimte en seksuele identiteit*. Dit resulteerde eind juni 2012 in de selectie van een project *Sexualities and diversities in the making*. Dit wordt uitgevoerd door een onderzoeksconsortium van de Universiteit van Amsterdam (afdeling Sociologie en Antropologie) en de Radboud Universiteit Nijmegen (Instituut voor Genderstudies). Het onderzoek is per 1 oktober 2012 gestart.

Informatie en Implementatie

De brochure *Kinderen met genderdysforie* is begin van het jaar breed verspreid onder de leden van het Nederlands Instituut voor Psychologen en de Nederlandse Vereniging van pedagogen en Onderwijskundigen. Tevens is in het vaktijdschrift van het NIP, de Psycholoog, een artikel verschenen over genderdysforie.

In april verscheen het boek van Cas Wouters *De jeugd van tegenwoordig*, als product van het in 2011 afgesloten onderzoek *Seksualiteit onder de zestien, codes en praktijken in Nederland na 1945*.

In vervolg op het onderzoek naar *Verschuivende leeftijdsgrenzen in de zedenwetgeving* is opdracht gegeven aan een jurist om een samenvattende tekst te maken op basis van het onderzoeksrapport. Dit kwam eind juni gereed en zal op een later tijdstip als discussiestuk worden gebruikt bij een eventueel nog te organiseren expertmeeting van professioneel betrokkenen uit OM, rechterlijke macht, advocatuur en politie.

Tevens is een informatieboekje opgeleverd als een van de eindproducten van het landelijke onderzoek *Seks onder je 25^e*. Dit boekje met de titel *102 vragen over jongeren en seks* is

samengesteld door Rutgers WPF en Soa Aids Nederland en gebaseerd op de uitkomsten van dit onderzoek. Het is mede gefinancierd door het FWOS.

Organisatie

Het bestuur heeft met ingang van maart 2012 een aparte freelance commissiesecretaris benoemd voor de Commissie Wetenschapsbeleid. De taakbelasting van de bestuurssecretaris wordt daarmee verlicht.

Om te voorzien in de al lang bestaande vacature voor het penningmeesterschap, dat sinds eind 2010 wordt waargenomen door de bestuurssecretaris, heeft een gesprek plaatsgevonden met Stichting Laluz, een organisatie die professionals als vrijwilliger koppelt aan organisaties met een ideëel doel. Via een advertentie op hun website hadden zich twee kandidaten aangemeld. Met een van hen, die voldeed aan het profiel, zijn gesprekken gevoerd door bestuursleden. De achtergrond en werkervaring van de kandidaat bleken zeer geschikt voor het vervullen van de functie van penningmeester in het FWOS-bestuur. Beide partijen kwamen daarom snel tot overeenstemming. Op dezelfde wijze is ook geprobeerd een professionele fondsenwerver aan te trekken, maar dat is nog niet gelukt.

Eind 2012 was er tevens een mogelijke kandidaat beschikbaar voor de functie van bestuurssecretaris, die in de tweede helft van 2013 vacant komt. Naar verwachting zal een definitieve beslissing worden genomen door beide partijen in het voorjaar van 2013.

Financiën

In 2012 werd door de Belastingdienst de ANBI-status van het FWOS gecontinueerd. De mogelijkheid van fondsenwerving blijft daarmee gehandhaafd.

Het afgelopen jaar was tegen de verwachting in een zeer positief financieel jaar voor het FWOS, met hoge rendementen als men het risicomijdend financieel beleid in aanmerking neemt. Besloten werd om voorlopig nog de kredietovereenkomst met Staalbankiers voort te zetten, hoewel deze het afgelopen jaar niet nodig was. Wanneer in de zomer van 2013 de nieuwe penningmeester aantreedt kan een definitief besluit hierover worden genomen.

Verder is het bestuur voornemens om het vermogen van het fonds duurzaam te gaan beleggen. Voor de rendementen maakt het weinig uit, niet zelden leveren duurzame beleggingen zelfs meer op. Het FWOS vindt daarom de tijd rijp om maatschappelijk verantwoord om te gaan met zijn vermogen en voortaan duurzaamheidscriteria leidraad te laten zijn bij het vermogensbeheer. Bovendien is het voor de fondsenwerving van belang: potentiële donateurs zijn niet alleen kritisch als het gaat om de doelstelling van organisaties, maar ook als het gaat om de wijze waarop een stichting zijn vermogen heeft belegd.

2 Bestuurlijke activiteiten

Zoals al in het jaarverslag 2011 vermeld, heeft het Algemeen Bestuur door de eerdere instelling van een Dagelijks Bestuur en door professionalisering van de bestuurscommissies (Informatie en Implementatie en Wetenschapsbeleid) zijn activiteiten kunnen rationaliseren en zich efficiënter dan in het verleden tot bestuurstaken kunnen beperken. Inhoudelijke discussies worden uitbesteed aan de commissies en het Algemeen Bestuur laat zich in zijn besluitvorming primair leiden door inhoudelijke adviezen uit de commissies. Door deelname van tenminste twee bestuursleden aan bovengenoemde commissies blijft niettemin een inhoudelijke band tussen Algemeen Bestuur en Commissies bestaan.

2.1 Algemeen Bestuur

Per 1 december 2011 is de nieuwe voorzitter van het FWOS, mw prof.dr. P.T. Cohen-Kettenis als opvolger van prof.mr. C. Kelk aangetreden. Prof. Cohen is een actief voorzitter die ook taken op zich heeft genomen als het feitelijk voorzitten van bestuursvergaderingen. Voorheen is deze taak noodgedwongen door opeenvolgende vicevoorzitters waargenomen. Het vicevoorzitterschap zal zich zoals gebruikelijk voortaan voornamelijk beperken tot waarneming bij afwezigheid van de voorzitter.

Sinds eind 2010 treedt door toen onverwachte omstandigheden de secretaris mw drs. N. van Son-Schoones ook als waarnemend penningmeester op. Het bestuur beschouwde dat als een onwenselijke situatie en is verheugd te kunnen melden dat mede door bemiddeling van de Stichting Laluz, eind 2012 de heer J.G. Sloff als beoogd penningmeester tot het bestuur is toegetreden. Na een inwerkperiode zal hij in de loop van 2013 formeel als penningmeester worden aangesteld.

In 2011 is vastgesteld dat het secretariaat, waarvan de werkzaamheden zich ook uitstrekten tot de Commissie Wetenschapsbeleid, te zwaar werd belast. Daarop is besloten het secretariaat op te splitsen in een bestuurssecretariaat en een commissiesecretariaat. Begin 2012 is een commissiesecretaris op freelancebasis aangesteld, die geen deel uitmaakt van het bestuur. Mw dr. M. van der Klein is per 1 maart met haar werkzaamheden voor de commissie begonnen. Zij heeft haar taak het afgelopen jaar tot tevredenheid van bestuur en commissie vervuld, zodat is overeengekomen dat zij ook na 2012 haar freelance werkzaamheden voor de commissie zal voortzetten. De functie van freelance commissiesecretaris wordt daarmee gecontinueerd.

Omdat zowel de secretaris mw drs. N. van Son-Schoones als bestuurslid drs. P.Th.van Eeten in de loop van 2013 zullen terugtreden, zijn vanaf eind 2012 verkennende besprekingen gevoerd met mogelijke opvolgers. Het bestuur hoopt dat zij na een kennismakingsperiode in 2013 in functie zullen treden.

Per 31 december 2013 loopt het huidige *Programma Wetenschapsbeleid 2009-2013* ten einde. In 2012 heeft het Algemeen Bestuur een begin gemaakt met een reeks van beleidsdiscussies waarvan de uitkomsten in de loop van 2013 vertaald zullen worden in een nieuw vijfjarenprogramma wetenschapsbeleid.

In 2012 heeft het Algemeen Bestuur viermaal een besluitvormende vergadering en eenmaal een beleidsdiscussiebijeenkomst belegd.

De huidige samenstelling van het bestuur is als volgt:

- mw prof.dr. P.T. Cohen-Kettenis, voorzitter;
- dr. Th. van der Meer, vicevoorzitter;
- mw drs. N. van Son-Schoones, secretaris-penningmeester;
- mw prof.dr. M. du Bois-Reymond, lid;
- drs. M. von Bönninghausen tot Herinkhave, lid;
- mw dr. S.N. Brilleslijper-Kater, lid;
- drs. P.Th. van Eeten, lid;
- J.G. Sloff, lid

2.2 Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur bestaat sinds 1 januari 2012 uit de voorzitter, mw prof.dr. P.T. Cohen-Kettenis, vicevoorzitter dr. Th. van der Meer en de secretaris/penningmeester mw drs. N. van Son-Schoones. In 2013 zal naar verwachting mw N. van Son-Schoones terugtreden en worden opgevolgd door de nieuwe penningmeester, de heer J.G. Slof, en een nieuwe secretaris.

Het Dagelijks bestuur is door het Algemeen Bestuur gemandateerd om snel en desgewenst onmiddellijk op situaties zowel binnen als buiten het FWOS te kunnen reageren, zowel in signalerende als in uitvoerende zin. Het Algemeen Bestuur kan ook incidentele taken aan het Dagelijks Bestuur uitbesteden. Uiteraard legt het Dagelijks Bestuur in voorkomende gevallen a posteriori verantwoording af aan het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bereidt daarnaast besluitvorming over kwesties van bestuurlijke aard voor en legt voorstellen dienaangaande voor aan het Algemeen Bestuur.

Het Algemeen Bestuur heeft het Dagelijks Bestuur in 2010 gemandateerd om kleine subsidies tot een maximum van € 5.000 te verstrekken aan projecten die inhoudelijk bij het FWOS-beleid passen. Voorwaarde is dat het FWOS cofinancier is. Naar aanleiding van deze positief gewaardeerde ervaringen heeft het Algemeen Bestuur besloten aan het totaal van door het Dagelijks Bestuur toe te kennen subsidies een jaarlijks maximum van € 20.000 te stellen. In 2012 zijn door het Dagelijks Bestuur subsidies toegekend aan:

- Drs. J. Poelman (SOA Aids Nederland) € 5.000 (cofinanciering) voor het informatieboekje *102 vragen over jongeren en seks*;
- Mw mr.drs. M. Scheepmaker (WODC en *Justitiële verkenningen*) € 2.380 voor het maken van een samenvatting van vier onderzoekspublicaties van mr.drs. J. Gooren op basis van zijn door FWOS gefinancierde onderzoek *Verschuivende grenzen in de zedenwetgeving*;
- Mw dr. A. Andeweg (Radbout Universiteit Nijmegen) € 2.500 (cofinanciering) voor de symposiumbundel *Culturele dimensies van seksuele emancipatie*.
- Drs. Th. Steensma (VUmc) € 3.638 voor drukkosten dissertatie over genderproblematiek.

In 2012 is op grond van de ervaring besloten het mandaat van het Dagelijks Bestuur in deze te continueren.

Het Dagelijks Bestuur heeft in 2012 viermaal vergaderd.

3 Overzicht activiteiten van de bestuurscommissies

Het FWOS-bestuur kende in 2012 drie permanente bestuurscommissies: de Commissie Wetenschapsbeleid, de Commissie Informatie en Implementatie en de Commissie Vermogensbeheer. Deze zijn belast met de uitvoering van inhoudelijke of beleidsmatige c.q. beleidsvoorbereidende of beleidsondersteunende taken. Dit ter realisering van de algemene doelstelling van het FWOS: bevordering van wetenschappelijk onderzoek van de seksualiteit, in het bijzonder de seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen. Onderzoekresultaten dienen ten goede te komen aan beleid en uitvoeringspraktijk van opvoeding, onderwijs, voorlichting, zorg en, waar relevant, wetgeving en rechtspraak.

Met uitzondering van de Commissie Vermogensbeheer bestaan de commissies uit zowel interne leden, afkomstig uit het bestuur, als externe leden die expertise hebben op het terrein dat de betreffende commissie bestrijkt. De 'gemengde' samenstelling brengt nieuwe inzichten en 'frisse' ideeën van buiten en geeft ook meer onafhankelijkheid als het gaat om het uitbrengen van adviezen aan het bestuur. Hierna worden per commissie kort de activiteiten van het afgelopen jaar besproken.

3.1 Commissie Wetenschapsbeleid

3.1.1 Doel van de Commissie Wetenschapsbeleid

De Commissie Wetenschapsbeleid is een bestuurscommissie van het FWOS die het bestuur adviseert over (de uitgangspunten van) het te voeren wetenschapsbeleid van het fonds. Wanneer het FWOS bestuur het wetenschapsbeleid heeft vastgesteld, geeft de Commissie Wetenschapsbeleid vervolgens verder inhoud en uitvoering aan dit beleid. De commissie beoordeelt subsidieaanvragen, mede op basis van externe referenten, en brengt daarover advies uit aan het bestuur.

3.1.2 Samenstelling van de Commissie Wetenschapsbeleid en vergaderfrequentie

In 2012 bestond de Commissie Wetenschapsbeleid uit de volgende leden:

- mw prof.dr. M. du Bois-Reymond (Pedagogiek, Universiteit Leiden), voorzitter;
- dr. Th. van der Meer (historicus), lid;
- mw dr. S. Brilleslijper-Kater (orthopedagoog, AMC), lid;
- prof.dr. W.G.J. Duyvendak (socioloog, Sociologie en Antropologie, UvA), extern lid;
- mw dr. A.A. M'charek (medisch antropoloog, Sociologie en Antropologie / FNWI, UvA), extern lid (tot juni 2012).

De commissie werd in 2012 ondersteund door commissiesecretaris mw dr. M. van der Klein en bestuursassistent mw drs. H.A.C. Brinkman, beiden freelancer.

De commissie kwam bijeen op 7 februari, 29 mei en 4 september 2012.

3.1.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Wetenschapsbeleid in 2012

Voor de Commissie Wetenschapsbeleid was 2012 een druk en productief jaar. De commissie hield zich bezig met:

- de voortgang van het project *Tracing trajectories in the Sexual Development of Youth*;
- de follow up van de call *Sexual development and Diversity/ Diversity, space and sexual identity*;
- advisering over te subsidiëren grote en kleine projecten;
- overleg met de Commissie Informatie en Implementatie ter verdere afstemming van taken;
- de voorbereiding van de beleidsdiscussie ten behoeve van het nieuwe vijfjarenplan.

Tracing trajectories in the Sexual Development of Youth

Op 6 april 2012 vond een bijeenkomst van de begeleidingscommissie plaats waarin vanuit het FWOS de voorzitter van de Commissie Wetenschapsbeleid zitting neemt. Het project heeft vertraging opgelopen, met name vanwege problemen in de werving van het vereiste aantal allochtone respondenten. Er zijn afspraken gemaakt omtrent verdere inspanningen om het sample alsnog aan te vullen.

De call

Op de call *Sexual development and Diversity/ Diversity, space and sexual identity* kwamen vier goed uitgewerkte subsidieaanvragen binnen. Daarmee was deze call wat betreft de Commissie Wetenschapsbeleid een succes. De voorstellen waren van hoge kwaliteit en de aanvragers slaagden er in excellente groepen onderzoekers bijeen te brengen.

De Commissie vond elf externe referenten (nationaal en internationaal bekend) bereid om de voorstellen te beoordelen. Daarnaast beoordeelden ook de FWOS commissieleden de voorstellen op kwaliteit, relevantie en haalbaarheid. Natuurlijk deden eventueel belanghebbende commissieleden niet aan deze beoordeling mee.

De interne en externe beoordelingen achtten *Sexualities and Diversities in the Making*, de gecombineerde subsidieaanvraag van UvA en Radboud Universiteit, het beste voorstel. In de vergadering van 29 mei 2012 heeft de Commissie Wetenschapsbeleid de subsidieaanvragen geprioriteerd. Half juni adviseerde de commissie het bestuur unaniem om *Sexualities and Diversities in the Making*, te honoreren. Op 2 juli deed het FWOS bestuur de honorerings- en afwijzingsbrieven uitgaan.

Dr. Theo van der Meer neemt namens FWOS zitting in de begeleidingscommissie van dit onderzoek.

Advisering over te subsidiëren grote en kleine projecten

In 2012 adviseerde de commissie positief aan het bestuur over subsidiering van de volgende (kleine en grotere) projecten:

1. mw mr.drs. M. Scheepmaker (WODC), samenvatting *Over ontucht*;
2. mw prof.dr. T. Lagro-Janssen (RU Nijmegen), onderwijsfilm *Familiaal huiselijk geweld / seksueel geweld* (onder voorwaarden);
3. mw dr. A. Andeweg (RU Nijmegen), bundel van symposium *Culturele dimensies van seksuele emancipatie in Nederland*;
4. mw dr. L.M. van der Knaap (UvT Intervict), dataverzameling online panel over online sollicitation (onder voorwaarden);
5. mw drs. I. van der Vlugt (RutgersWPF), *Voorverkenning kinderopvang*.

Overleg commissies

Op 27 maart vond overleg plaats tussen de Commissie Wetenschapsbeleid en de Commissie Informatie en Implementatie. In 2012 werd dit overleg slechts eenmaal gehouden, omdat in het najaar de beleidsdiscussie startte, waaraan alle bestuursleden (dus inclusief de interne commissieleden) van beide commissies deelnamen (zie hieronder).

Voorbereiding beleidsdiscussie

In november 2012 is begonnen met een eerste beleidsdiscussie die in de loop van 2013 moet leiden tot een uitgewerkt beleidsplan waarin ook het wetenschapsbeleid voor de jaren 2014-2018 is vastgelegd.

3.2 Commissie Informatie en Implementatie

3.2.1 Doel van de Commissie Informatie en Implementatie

Doel van de commissie is om in aansluiting op het *Programma Wetenschapsbeleid* van het FWOS voorstellen te ontwikkelen om de resultaten van onderzoek ten goede te laten komen aan onderwijs, opvoeding en zorg aan kinderen en jeugdigen. Het bevorderen en doen verstrekken van goede informatie, via verschillende media, over de seksuele ontwikkeling en opvoeding, is een onderdeel van de taken van de commissie. Daarnaast wordt in goede samenwerking met de 'veldpartijen' (werksoorten, beroepsbeoefenaren, kennis- en expertisecentra) gestimuleerd dat de resultaten van onderzoek breed worden geïmplementeerd in de praktijk.

3.2.2 Samenstelling van de Commissie Informatie en Implementatie en vergaderfrequentie

In 2012 was de commissie Informatie en Implementatie als volgt samengesteld:

- drs. P. Th. van Eeten (socioloog), voorzitter;
- drs. M. von Bönninghausen tot Herinkhave (psycholoog), lid;
- A.W. Tuk (maatschappelijk werker, senior beleidsmedewerker Pharos), lid;
- mw drs. D.A. Geraci (pedagoog), lid.

De heer Tuk is in maart 2012 door het bestuur tot extern lid benoemd, en mw Geraci in oktober 2012. De commissie werd zoals in voorgaande jaren ondersteund door bestuursassistent mw drs. H.A.C. Brinkman.

Er vonden in 2011 zes commissievergaderingen plaats. Vier hiervan waren reguliere vergaderingen, één extra vergadering vond plaats om de binnengekomen aanvragen voor de *Call Diversiteit* te beoordelen, en één extra vergadering vond plaats ter voorbereiding van de beleidsdiscussie die in november 2012 door het bestuur werd gestart. Daarnaast werd eenmaal samen met de Commissie Wetenschapsbeleid vergaderd.

3.2.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Informatie en Implementatie in 2012

Seks onder je 25^e

In 2012 werd het kwantitatieve onderzoeksdeel van het project *Seks onder je 25^e* afgesloten. Dat werd geheel gefinancierd door ZonMw in het kader van het vijfjarige ZonMw-programma *Seksuele gezondheid van de jeugd*, waarin ook het FWOS als financier participeert.

Op 24 januari 2012 vond een werkconferentie plaats, waaraan ook leden van de Commissie Informatie en Implementatie deelnamen en op 26 april werd het definitieve rapport gepresenteerd op het eindcongres *Seksuele gezondheid van de Jeugd. Hoe voortvarend verder*, dat de afsluiting vormde van het ZonMw-programma.

In juni volgde het mede door het FWOS gefinancierde informatieboekje van SOA Aids Nederland en Rutgers WPF met de belangrijkste bevindingen uit dit kwantitatieve onderzoek. Het is bestemd voor onderwijsgevendende, hulpverleners en voorlichters, jongeren en hun ouders.

Het rapport van het kwalitatieve onderzoeksdeel van *Seks onder je 25^e*, gefinancierd door het FWOS, was eind 2012 gereed. Of daaraan nog implementatieactiviteiten zullen worden verbonden zal duidelijk worden als het nieuwe beleidsplan voor de periode 2014-2018 gereed is.

Implementatietraject genderproblematiek

In aansluiting op eerder uitgevoerd onderzoek is besloten informatie te geven aan hulpverleners en ouders over hoe het beste met genderproblemen van kinderen kan worden omgegaan. In 2011 werden een informatieve brochure en een papieren folder geproduceerd, die grotendeels in 2012 verspreid werden. Het betrof de distributie van 30.000 folders onder huisartsen, psychologen en orthopedagogen. De uitgebreidere brochure (zestien pagina's, geïllustreerd) is digitaal verspreid via de website van het FWOS. Via www.fwos.nl kunnen ook extra exemplaren van de folder worden bijbesteld.

Jong, CP en seks

Het ontwikkelingsproject *Jong, CP en seks* dat met financiering van het FWOS wordt gecoördineerd door de BOSK en door mw dr. D. Wiegerink wordt uitgevoerd liep vertraging op omdat het lastig bleek jongeren hiervoor te werven. De BOSK heeft verzocht om een budgetneutrale verlenging en dit is door het FWOS goedgekeurd. Het project wordt naar verwachting afgerond in de zomer van 2013.

Verschuivingen in de zedenwetgeving

Jurist en publicist mw mr.drs. M. Scheepmaker heeft een samenvatting geschreven van de in het kader van dit project gepubliceerde artikelen. Hierna is besloten voorlopig geen verdere implementatieactiviteiten uit te zetten in verband met de voorbereidingen voor het nieuwe beleidsplan.

Seks in de media

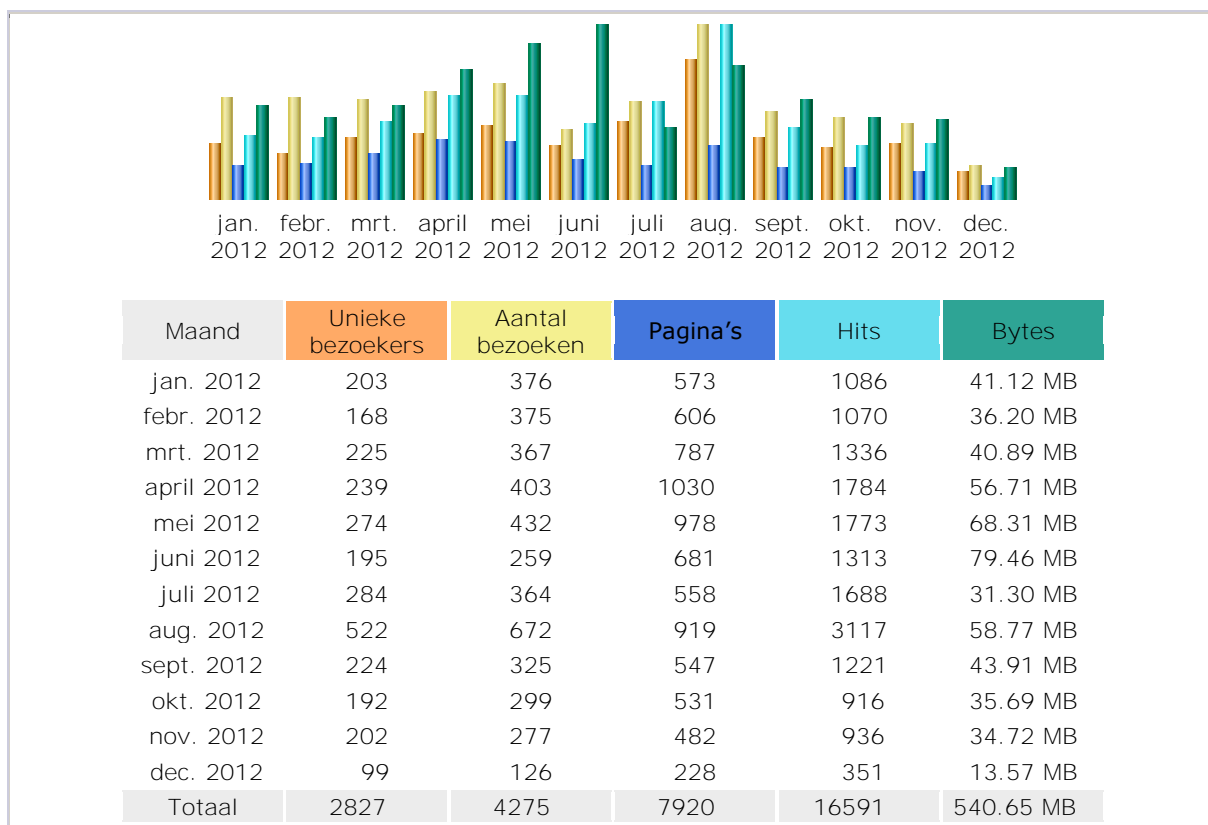
Eind 2012 verscheen met vertraging de wetenschappelijke publicatie van prof.dr. P. Nikken en mw dr. H. de Graaf in het kader van het begin 2011 afgesloten onderzoeksproject *Seks in de media*. Het project is hiermee afgerond. In het bestuur is besloten om eerder geplande implementatieactiviteiten niet te laten doorgaan vanwege de vertraagde afronding van het project.

Website, nieuwsbrief en PR

De website is een belangrijk communicatiemiddel van het FWOS. Het FWOS plaatst een selectie van nieuws, evenementen en publicaties op het terrein van (onderzoek naar) de seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren op de website. Ook wordt via de website kennis verspreid uit door het FWOS gesubsidieerd onderzoek. Dit komt beschikbaar voor onderzoekers en voor professionals werkzaam in onderwijs, voorlichting en hulpverlening. Van de website zijn de jaarverslagen, het *Programma Wetenschapsbeleid* en diverse folders te downloaden. Dit materiaal is desgewenst ook via een webformulier in print te bestellen. Door middel van een digitale nieuwsbrief houdt het FWOS zijn abonnees driemaal per jaar op de hoogte van nieuws en ontwikkelingen binnen en buiten het FWOS. De edities van 2012 verschenen in februari, juni en november.

Het FWOS is in 2012 op zoek gegaan naar een adviseur inzake PR-beleid. Een kandidaat hiervoor heeft de vergaderingen van de Commissie Informatie en Implementatie bezocht, maar liet begin 2013 weten vanwege drukke werkzaamheden van het adviseurschap te moeten afzien.

Tabel 1. Maandelijks aantal bezoekers op www.fwos.nl | 1 Januari t/m 31 december 2012

Uitleg termen:

Unieke bezoekers = uniek aantal personen dat onze website heeft bezocht

Aantal bezoeken = aantal bezoeken aan de website

Pagina's = aantal pagina's dat werd bekeken door de bezoekers

Hits = aantal pagina's en bestanden (plaatjes, pdf-jes) die worden 'verzonden' door de webserver naar de bezoeker; 1 pagina met 3 plaatjes levert dan bijvoorbeeld 4 hits op

Bytes = het totale verkeer in MB (als iemand een pdf opvraagt van 2MB levert dat 2MB verkeer op)

Vergelijking en prognose

In 2008 telden we 2.111 unieke bezoekers = startjaar monitoring

In 2009 telden we 2.532 unieke bezoekers = 20% meer bezoekers dan 2008

In 2010 telden we 4.240 unieke bezoekers = 100% meer bezoekers dan 2008*

In 2011 telden we 2.815 unieke bezoekers = 33% meer bezoekers dan 2008

In 2012 telden we 2.827 unieke bezoekers = 34% meer bezoekers dan 2008

Prognose voor 2013 is een aantal van 2.800 unieke bezoekers.

* In 2010 trok de website extra bezoekers door de publiciteit rond de FWOS conferentie Seksuele Opvoeding van Jonge kinderen? Gewoon doen!

(Bron: FWOS - 19 februari 2013)

3.3 Commissie Vermogensbeheer

De Commissie Vermogensbeheer bestaat uit drie leden. De penningmeester is voorzitter van de commissie en voert samen met de andere commissieleden het door het bestuur vastgestelde financiële beleid uit.

3.3.1 Doel en taakopdracht van de Commissie Vermogensbeheer

Doel van de commissie is tweeledig: ondersteuning van de penningmeester bij de voorbereiding en uitvoering van het door het bestuur vast te stellen c.q. vastgestelde financiële beleid en gevraagd en ongevraagd adviseren van het bestuur over onderwerpen op het terrein van het financiële beleid.

De taakopdracht van de commissie is:

- advisering van het bestuur over het financieel beleid in het algemeen op basis van regelmatig overleg met de vermogensbeheerders van ABN AMRO en Staalbankiers;
- het bewaken van de vermogensontwikkeling;
- het voeren van een risicomijdend beleid op basis van het risicoprofiel dat door het bestuur is vastgelegd;
- voorbereiding en advisering op het terrein van subsidie- en liquiditeitsbeleid.

3.3.2 Samenstelling van de Commissie Vermogensbeheer en vergaderfrequentie

Ook in 2012 heeft de secretaris, mw drs. N. van Son-Schoones, het penningmeesterschap waargenomen. Daarnaast maakten deel uit van de commissie: drs. P. van Eeten, bestuurslid, en dr. Th. van der Meer, vicevoorzitter.

De commissie kwam drie keer in vergadering bijeen met bankiers en vermogensbeheerders, waarvan twee keer met ABNAMRO-bank en eenmaal met Staalbankiers.

3.3.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Vermogensbeheer in 2012

Vanwege de grote uitgaven die waren voorzien in verband met de vestiging van de bijzondere leerstoel, het vierjarige NWO-FWOS programma, en het in 2012 te starten vierjarige project op het terrein van Seksuele ontwikkeling en diversiteit, is al in 2011 besloten de liquiditeitsprognoses aan te passen. Dat betekent dat met beide banken is afgesproken dat zou worden overgegaan tot een meer defensief risicoprofiel. Dat levert minder rendement op, maar wel meer liquiditeit, nodig voor de projectfinanciering. Om op elk gewenst moment over voldoende liquiditeit te kunnen beschikken is met Staalbankiers eind 2011 een kredietovereenkomst afgesloten. Daarmee is het FWOS niet meer afhankelijk van effectenverkoop op wellicht minder gunstige momenten, waardoor onnodig verlies zou kunnen worden geleden. Het bleek echter dat in 2012 er voldoende liquiditeit was om aan de subsidieverplichtingen te kunnen voldoen zonder gebruikmaking van het krediet. In de loop van 2013 zal daarom worden beslist of het mogelijk is deze kredietovereenkomst te beëindigen.

Het afgelopen jaar is besloten om bij ABN.AMRO over te gaan tot duurzaam beleggen van het vermogen dat daar wordt beheerd. Met Staalbankiers zal het komend jaar een soortgelijk overleg plaatsvinden over het door hen beheerde deel van het vermogen.

4. Subsidies voor onderzoeks- en implementatieprojecten in 2012

Hieronder zoals gebruikelijk een overzicht van gesubsidieerde projecten in 2012 en begin 2013. De projecten vallen onder een van beide onderzoekslijnen die deel uitmaken van het FWOS-onderzoeksprogramma dat tot 2014 loopt:

- De seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen in het brede perspectief van de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling binnen de directe leefomgeving (ouders, gezin);
- Sociaal-culturele contexten van seksualiteit en seksuele gezondheid van kinderen en jongeren.

4.1 De seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen

Lopende onderzoeksprojecten in 2012 en verder

4.1.1 *Tracing trajectories in the Sexual Development of Youth: An approach based on the theory of complex dynamic systems*

<i>Opdrachtgever</i>	ZonMw
<i>Financier</i>	FWOS
<i>Financiering</i>	€ 257.000
<i>Projectleiding</i>	Prof.dr. P. van Geert (Klinische en ontwikkelingspsychologie, RUG)
<i>Uitvoering</i>	Mw drs. M. Boelhouwer (RUG)
<i>Looptijd</i>	April 2009 tot december 2013.
<i>Doelstelling</i>	Er is een empirisch, theoretisch en klinisch doel. Het empirische doel is het in kaart brengen van de seksuele ontwikkeling in relatie tot de additionele aspecten van interactionele en emotionele ontwikkeling. Het theoretisch en methodologisch raamwerk is de theorie van de complexe dynamische systemen. Het theoretisch doel is om een model te construeren van ontluikende en zich ontwikkelende seksualiteit dat dynamisch is en opgezet vanuit het actorperspectief. Het klinische doel is de mogelijkheid exploreren van een e-counseling type van interventie dat jongeren behulpzaam kan zijn bij een gezond verloop van de seksuele ontwikkeling.
<i>Toelichting</i>	Dit project is het eerste dat is voortgekomen uit de samenwerking tussen het FWOS en ZonMw. Het wordt uitgevoerd in het kader van het ZonMw-programma <i>Seksuele gezondheid van de jeugd</i> en het deelprogramma 1 van het FWOS. In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een time-serial design in de vorm van webdagboeken die worden ingevuld door autochtone en allochtone kinderen en jongeren gedurende bepaalde periodes; daarnaast wordt ter vergelijking een cross-sectionele studie uitgevoerd bij enkele duizenden jongeren om te controleren voor eventuele invloeden die het invullen van de dagboeken kan hebben op de 'gewone seksuele ontwikkeling'.
<i>Producten/Implementatie</i>	Internationale wetenschappelijke publicaties, voorlichtingsmateriaal voor jongeren en hulpverleners.

4.1.2 Prolactine gerelateerde bijwerkingen van antipsychotica bij jongeren. Effecten op botopbouw en op de seksuele en puberteitsontwikkeling

<i>Financiering</i>	€ 27.500 (cofinanciering)
<i>Projectleiding</i>	Drs. I.W. de Groot (GGZ Centraal, Amersfoort)
<i>Promotor</i>	Prof.dr. H. Buitelaar (Kinder- en Jeugdpsychiatrie, RU Nijmegen)
<i>Uitvoering</i>	Mw Y. Roke, psychiater (GGZ centraal, Amersfoort) in samenwerking met Radboud Universiteit Kinder- en Jeugdpsychiatrie, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis en Meander MC)
<i>Looptijd</i>	Najaar 2006 tot voorjaar 2013.
<i>Doelstelling</i>	Onderzoek naar de mogelijk negatieve bijwerkingen van veelgebruikte antipsychotica bij jongeren met psychiatrische stoornissen. Het gaat met name om het toetsen van in de literatuur gevonden aanwijzingen dat bedoelde antipsychotica een stijging van de prolactinespiegels in het bloed veroorzaken, hetgeen een remmend effect heeft op de geslachtshormoonspiegels, en daarmee op de lichamelijke en seksuele ontwikkeling, te weten de botontwikkeling, het intreden van de puberteit en van libido (zin in seks) en de mogelijkheid tot orgasme. Beoogd wordt 70 vroegpuberale jongens en meisjes met stoornissen in het autismespectrum gedurende enkele jaren (meerdere meetmomenten) te volgen om de veronderstelde negatieve effecten vast te stellen (of de hypothese te falsificeren).
<i>Toelichting</i>	De resultaten van het onderzoek kunnen consequenties hebben voor de klinische praktijk en nader inzicht geven in de fysiologische kanten van de seksuele ontwikkeling.
<i>Producten/ Implementatie</i>	Internationale artikelen, dissertatie in 2013, voorlichtingsmateriaal.

4.1.3 Voorverkenning Kinderopvang

<i>Financiering</i>	€ 14.140
<i>Projectleiding</i>	Mw drs. I. van der Vlugt (Rutgers WPF)
<i>Uitvoering</i>	Mw drs. I. Mouthaan
<i>Looptijd</i>	Juni 2012 – februari 2013.
<i>Doelstelling</i>	Op basis van behoeftenonderzoek vaststellen of bij opleidingen en in het veld behoefte is aan een curriculum over de begeleiding van de seksuele ontwikkeling van jonge kinderen.
<i>Producten/ Implementatie</i>	Rapport met aanbevelingen voor ontwikkelings- en implementatietraject.

Afgeronde onderzoeks- en implementatieprojecten in 2012

4.1.4 Kinderen met genderdysforie; een psycho-educatieve informatiebrochure

<i>Financiering</i>	€ 11.000
<i>Uitvoering</i>	Tekstburo Gort, Diemen; Eikou, Amsterdam; drukkerij De Beste, Amsterdam
<i>Looptijd</i>	Najaar 2010 – januari 2012.
<i>Doelstelling</i>	Productie en verspreiding van een informatiebrochure voor ouders en hulpverleners op basis van resultaten van eerder door FWOS gefinancierd onderzoek naar genderdysforie.

<i>Toelichting</i>	Het is van belang dat ouders en hulpverleners goede informatie krijgen over de problemen die kenmerkend zijn voor genderdysforie en de signalen waaraan men genderdysforie kan herkennen.
<i>Producten/Implementatie</i>	Een digitale brochure en een folder die kan worden meegestuurd met de relevante vaktijdschriften (<i>Medisch Contact</i> , <i>NVO bulletin</i> , <i>De Psycholoog</i>).

4.2 Sociaal-culturele contexten van seksualiteit en seksuele gezondheid van kinderen en jongeren

Lopende onderzoeksprojecten in 2012 en verder

4.2.1 Sexuality and intimate relations of Dutch youth: Developmental trajectories and developmental context

<i>Financiering</i>	€ 350.000 van FWOS (cofinanciering met NWO)
<i>Programmaleiding</i>	Prof.dr. M. Dekovic, Kinder- en Jeugdstudies, UU
<i>Projectleiders</i>	Prof.dr. M. van Aken, Ontwikkelingspsychologie UU; mw prof.dr. M. Dekovic, Kinder- en Jeugdstudies, UU; prof.dr. T. Terbogt, Algemene Sociale Wetenschappen, UU; prof.dr. P. van Geert, Ontwikkelingspsychologie en Klinische Psychologie, RUG
<i>Uitvoering</i>	Vier aio's: mw D. van de Bongardt MSc, mw L. Baams MSc, mw S. Doornwaard MSc (allen UU), mw W. Dalenberg MSc (RUG)
<i>Looptijd</i>	December 2010 tot september 2014.
<i>Doelstelling</i>	Bestudering van de seksuele ontwikkeling in interactie met de leefomgeving (gezin, school, peers) en sociaal-culturele invloeden.
<i>Toelichting</i>	Er worden gelijktijdig vier longitudinale onderzoeken uitgevoerd. In elk onderzoek staat een aspect van de seksuele ontwikkeling centraal, zoals de rol van persoonskenmerken bij een gangbare of niet-gangbare seksuele ontwikkeling, de ontwikkeling in de context van gezin en leeftijdgenoten, de relatie met internetgebruik, weblogboeken, invloed van e-counseling.
<i>Producten/Implementatie</i>	Dissertaties, internationale publicaties en publicaties in vaktijdschriften.

4.2.2 Bijzondere leerstoel 'Seksuele ontwikkeling, diversiteit en gezondheid'

<i>Opdrachtgever</i>	Henny Verhagen Stichting
<i>Financiering</i>	€ 200.000 van FWOS (cofinanciering met GGZ Eindhoven)
<i>Hoogleraar</i>	Mw prof.dr. I. Vanwesenbeeck
<i>Uitvoering</i>	Aio
<i>Looptijd</i>	Februari 2011 tot februari 2016.
<i>Doelstelling</i>	Bijdragen aan de (wetenschappelijke) kennis over de sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling en vaststellen wat het belang is van diversiteit (sekse, gender, etniciteit en de interacties hiertussen) voor deze ontwikkeling.
<i>Toelichting</i>	Naast het wetenschappelijk doel is er ook een praktisch doel: de vertaling van deze kennis voor gebruik binnen de praktijk van de gezondheidszorg.
<i>Producten/Implementatie</i>	Internationale artikelen, dissertatie, vakpublicaties.

4.2.3 Ontwikkelingsproject Jong, CP en Seks

<i>Financiering</i>	€ 16.935
<i>Projectleiding</i>	Mw dr. D. Wiegerink (Revalidatiecentrum De Hoogstraat)
<i>Projectuitvoering</i>	Mw dr. D. Wiegerink en medewerkers BOSK
<i>Looptijd</i>	April 2012- juli 2013.
<i>Doelstelling</i>	Op basis van onderzoek vaststellen aan welke informatie CP-jongeren behoefte hebben als het gaat om seksualiteit en (het aangaan van) relaties.
<i>Producten/ Implementatie</i>	Een pakket met feitelijke informatie over het terrein seksualiteit en relatievorming voor deze groep jongeren en jongvolwassenen. Deze informatie zal in principe via internet verspreid worden.

4.2.4 Diversiteit, ruimte en seksuele identiteit

<i>Financiering</i>	€ 534.024
<i>Projectleiding</i>	Mw dr. A. M'charek (UvA) / mw prof.dr. W. Jansen (RU Nijmegen)
<i>Uitvoering</i>	Twee aio's
<i>Looptijd</i>	September 2012 tot september 2016.
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in hoe verschillende diversiteitsaspecten een rol spelen bij de seksuele ontwikkeling.
<i>Producten/ Implementatie</i>	Internationale publicaties en twee dissertaties.

Afgeronde onderzoeksprojecten in 2012

4.2.5 Vervolgonderzoek 'Seks onder je 25^e – kwalitatief deelonderzoek onder allochtone jongeren'

<i>Financiering</i>	€ 100.000
<i>Projectleiding</i>	Mw drs. I. van der Vlugt (RNG)
<i>Uitvoering</i>	Mw ir. M. Cense, mw drs. L. van Dijk (RNG)
<i>Looptijd</i>	Maart 2011 tot december 2012.
<i>Doelstelling</i>	Vaststellen hoe het staat met de seksuele gezondheid van allochtone jongeren tussen 12 en 21 jaar.
<i>Toelichting</i>	Dit kwalitatieve deelonderzoek vindt plaats in de context van het epidemiologisch vervolgonderzoek <i>Seks onder je 25^e</i> dat om de vijf jaar wordt uitgevoerd. Het is enerzijds bedoeld als verdieping van de kwantitatieve epidemiologische vragen, anderzijds als verbreding door toevoegen van kwalitatieve interviewvragen die in het hoofdonderzoek niet worden gesteld. Het kwalitatieve onderzoeksdeel vindt plaats nadat de dataverzameling en -analyse van het grote onderzoek is afgerond.
<i>Producten/ Implementatie</i>	Onderzoeksrapport, internationale wetenschappelijke publicatie en vakpublicaties.

4.2.6 Disseminatie resultaten vervolgstudie 'Seksualisering: reden tot zorg?'

<i>Financiering</i>	€ 2.100
<i>Projectleiding</i>	Dr. P. Nikken (NJI)
<i>Uitvoering</i>	Dr. P. Nikken (NJI), mw drs. H. de Graaf (RNG)
<i>Looptijd</i>	Januari-november 2012.
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in het verband tussen mediagebruik en seksuele houding en gedrag.
<i>Toelichting</i>	Het onderzoek was een vervolg op de survey-study van RNG en NJi bij ruim 1000 jongeren en hun ouders in 2008 (gefinancierd door het ministerie van OCW). Deze jongeren van destijds zijn opnieuw bevraagd via een online enquête naar hun mediagebruik (met name geseksualiseerde media) en media-attitudes, hun relaties met hun vrienden en ouders en hun seksuele attitudes en gedragingen. Een aantal verbanden die voor het rapport in 2011 niet waren onderzocht zijn verder uitgewerkt in het artikel dat eind 2012 is gepubliceerd.
<i>Producten/ Implementatie</i>	Internationale publicatie.

4.2.7 Seksualiteit onder de zestien: codes en praktijken in Nederland na 1945

<i>Financiering</i>	€ 169.000
<i>Projectleiding</i>	Prof.dr. A. Heerma van Voss (UU)
<i>Uitvoering</i>	Dr. C. Wouters (UU)
<i>Looptijd</i>	Najaar 2004 tot januari 2012
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in: <ol style="list-style-type: none">de veranderingen in de maatschappelijke codes inzake de lichamelijke nieuwsgierigheid en seksuele verlangens van jongeren;de veranderingen in de codes voor de omgang tussen ouders en kinderen;de veranderingen in de codes voor de omgang tussen mannen en vrouwen;de verhouding tussen de codes en de feitelijke gedragingen van jongeren.
<i>Toelichting</i>	Het thema van de naoorlogse maatschappelijke veranderingen heeft niet alleen betrekking op seksueel gebied, maar ook en vooral op opvoedkundig terrein: de verhouding ouders-kinderen, de verhouding tussen de meer en minder machtigen, en de algemene democratiseringstendensen als context voor de veranderde en veranderende seksuele opvoeding.
<i>Producten</i>	Boek <i>De Jeugd van tegenwoordig</i> .

4.2.8 Empirisch onderzoek naar de seksualiteit van jongeren op Aruba

<i>Financiering</i>	€ 42.757
<i>Promotor</i>	Prof.em.dr. C. Hamelink (UvA)
<i>Uitvoering</i>	Drs. W.R. Piternella (Aruba)
<i>Looptijd</i>	2002 tot 2012.
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in de seksualiteit van jongeren binnen een traditionele allochtone cultuur, die inmiddels een belangrijke rol speelt in de Nederlandse samenleving.

<i>Toelichting</i>	De onderzoeker combineert zijn praktijkervaring als gezinsconsulent op Curaçao en Aruba met gegevens uit empirisch onderzoek. Problemen in de interactie tussen de seksen en in de communicatie tussen ouders en jongeren worden belicht in het kader van de overgangssituatie van een traditionele naar een meer moderne cultuur. Theorievorming over seksualiteit en seksuele opvoeding in een overwegend traditionele samenleving is van belang om meer inzicht te krijgen in vergelijkbare opvoedingssituaties en opvoedingspraktijken in ons land.
<i>Producten</i>	Dissertatie (promotie in 2013).

Tabel 2. Overzicht van afgesloten en lopende projecten in 2012 en 2013

1. De seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren in breed perspectief	
<i>Lopend</i>	<i>Afgerond</i>
- Prolactine gerelateerde bijwerkingen van antipsychotica op de puberteitsontwikkeling	- Kinderen met genderdysforie; een psycho-educatieve brochure
- Tracing trajectories in the sexual development of Youth, met ZonMw	
- Voorverkenning kinderopvang	
2. Sociaal-culturele contexten van seksualiteit en seksuele gezondheid van kinderen/ jongeren	
<i>Lopend in 2012 / 2013</i>	<i>Afgerond</i>
- Ontwikkeling van seksualiteit en intieme relaties bij kinderen en jongeren, met NWO	- Seksualiteit onder de zestien, codes en praktijken in Nederland na 1945
- Leerstoel Seksuele ontwikkeling, diversiteit en gezondheid, met GGz Eindhoven	- Publicatie vervolgonderzoek Seksualisering: reden tot zorg
- Diversiteit, ruimte en seksuele identiteit	- Seksualiteit van jongeren op Aruba
- Voorfase implementatieproject CP-jongeren, met BOSK	- Juridische brochure Leeftijdsgrenzen
	- Seks onder je 25 ^e (deelonderzoek allochtonen), met ZonMw
	- Informatieboekje 102 vragen over jongeren en seks

Tot slot

Er zijn dit jaar drie onderzoeksprojecten tot een definitieve afronding gekomen. Daarnaast zijn drie implementatieprojecten afgerond, waarvan de juridische brochure/samenvatting op een later tijdstip wellicht nog een vervolg krijgt in een expertmeeting. Ook het reeds lang afgeronde vervolgonderzoek naar de rol van de media bij seksueel gedrag en seksuele attitude van jongeren heeft uiteindelijk in 2012 nog tot de geplande internationale publicatie geleid.

Dit jaar zijn ook drie nieuwe projecten gefinancierd. Er is een onderzoeksproject van start gegaan in het kader van het nieuwe onderzoeksprogramma van het FWOS, *Seksuele ontwikkeling en Diversiteit*. Er is begonnen met een verkennend project in vervolg op eerder, mede door FWOS gefinancierd, promotieonderzoek naar de seksuele ontwikkeling van jongeren met Cerebrale Parese. Deze verkenningsfase moet uiteindelijk in 2013 leiden tot een implementatieproject (samenstelling van een informatieboekje) met een actieve rol voor de jongeren zelf. Tenslotte is een klein project gestart naar behoeften aan een curriculum seksuele ontwikkeling van jonge kinderen bij medewerkers van kinderdagverblijven. Uitkomsten daarvan worden begin 2013 verwacht.

5 Financieel beleid

Het beleid is ook het afgelopen jaar ongewijzigd voortgezet. Dat betekent dat per kwartaal door beide banken, ABN-AMRO en Staalbankiers, elk € 55.000 wordt vrijgemaakt ter financiering van projectsubsidies en andere uitgaven van het FWOS. Dit is nodig in verband met de grote uitgaven waarvoor het FWOS ook de komende jaren staat. Enerzijds is dit een gevolg van de cofinanciering van enkele grote samenwerkingsprojecten. Anderzijds komt dit omdat in 2012 voor het eerst een omvangrijk onderzoeksproject uitsluitend door het FWOS is gefinancierd. Met het oog hierop is overgegaan tot een meer defensief beheersmandaat voor beide banken. Zie hierover verder paragraaf 5.1.

5.1 Overzicht financiële situatie

De rendementen in 2012 waren onverwacht hoog, zeker wanneer men het defensieve beheersmandaat in aanmerking neemt. Ze bedroegen na aftrek van kosten bij ABN-AMRO en Staalbankiers respectievelijk 8,13% en 8,95%, samen ongeveer € 320.000. Daarnaast was er nog een eenmalig bedrag van ruim € 42.000 dat als bijzondere bate kon worden toegevoegd. Een en ander betekent dat de opbrengsten van het vermogen vrijwel toereikend waren om de uitgaven van het afgelopen jaar te dekken.

Het vermogen bij ABN-AMRO bedroeg eind 2012 € 1.626.177 en bij Staalbankiers € 2.140.581, totaal € 3.766.758. Het totale vermogen bedroeg eind 2011 € 3.790.243. Het vermogen is dus in 2012 vrijwel gelijk gebleven door het hoge rendement in het afgelopen jaar.

De discretionaire beheersovereenkomst met ABN-AMRO en met Staalbankiers waarin is vastgelegd dat een conservatief 'defensief' beleggingsbeleid wordt gevoerd met minimaal 10% en maximaal 40% belegging in zakelijke waarden wordt de komende jaren voortgezet. Voor het FWOS met zijn jaarlijkse subsidieverplichtingen is een defensief risicoprofiel zeer geschikt. Wel zal het komend jaar duurzaamheid uitgangspunt worden voor de effectenportefeuille van ABN-AMRO. Dat betekent dat wijzigingen moeten worden doorgevoerd in met name de aandelenportefeuille, voor de obligaties is dat nog niet mogelijk. Ook met Staal zal het komend jaar hierover overleg worden gevoerd.

De eind 2011 afgesloten kredietovereenkomst met Staal bleek overbodig, gezien de hoge rendementen in het afgelopen jaar. Er zal nog even worden gewacht hoe de vermogensontwikkeling zal zijn in 2013, alvorens wordt besloten tot stopzetting van het krediet.

Inmiddels is ook voor 2012 de ANBI-status voor het FWOS gecontinueerd door de Belastingdienst.

5.2 Prognose en planning

Het is noodzakelijk om een stringent financieel beleid te voeren om te voorkomen dat het vermogen te snel slinkt. Een combinatie van beperking van de uitgaven en fondsenwerving zal de komende jaren veel aandacht en inzet vragen van het bestuur. Uit tabel 3 blijkt dat het bedrag van de gereserveerde projectsubsidies al een heel stuk onder de 1 miljoen ligt, terwijl het gereserveerde bedrag vorig jaar nog € 1.155.000 was. Dit is al een begin van het nieuwe beleid dat het komend jaar definitief vorm en inhoud krijgt. Het fonds zal meer selectief worden waar het de financiering van onderzoek betreft. Het wil enkele grote projecten op het terrein van Seksuele ontwikkeling en diversiteit laten uitvoeren, met daaromheen wat kleinere (satelliet)projecten die aansluiten op het themagebied en een accumulatief effect kunnen hebben als het gaat om informatieverzameling.

Hierna volgt eerst een overzicht van gereserveerde projectsubsidies voor 2012 en volgende jaren (zie tabel 3) en daarna wordt in tabel 4 de liquiditeitsprognose voor 2013 gegeven. De

prognose geldt slechts voor een jaar, omdat in het kader van het nieuwe *Programma Wetenschapsbeleid* vanaf 2014 opnieuw een liquiditeitsprognose voor de periode van vijf jaar geldt.

Tabel 3. Overzicht gereserveerde projectsubsidies voor 2013 en verder

Projecten	Subsidiebedrag + Voorschotten	Looptijd
1. Diversiteit, ruimte en seksuele identiteit	528.791 2013 150.000 2014 150.000 2015 100.000 2016 53.792	sept 2012 - sept 2016
2. Seksualiteit van jongeren op Aruba R. Piternella	50.000	afgerond
3. Invloed antipsychotica op puberteits ontwikkeling Y. Roke (Symfora Groep)	27.500	afgerond in 2012
4. Voorverkenning Kinderopvang Rutgers WPF	14.140 2013 7.070	juni 2012 - jan 2013
5. ZonMw-FWOS projecten <i>a. Tracing trajectories of the sexual development of youth</i> P.van Geert (RUG) <i>b. Seks onder je 25^e</i> I.van der Vlugt (RNG) Uitvoeringskosten ZonMw voor a+b Voorschotten a+b in 2011 en verder	a 256.966 b 100.000 17.850 a+b 2013 50.000	a. mrt 2009 - mrt 2013 b. mrt 2011 - mrt 2013
6. Implementatieproject CP-jongeren	16.935 2013 8.935	april 2012 - juli 2013
7. Seksualisering: een zorg? P. Nikken (Nji) / H.de Graaf (RNG) <i>a. Onderzoek</i> <i>b. 1 internationale publicatie</i>	a 6.100 b 2.100	afgerond in 2012
8. -		
9. -		
10. NWO-FWOS project <i>Sexuality and intimate relations of Dutch Youth</i> M. Dekovic (UU)	345.777 2013 86.450 2014 43.127	dec 2010 – sep 2014
11. Leerstoel Henny Verhagen Stichting / Universiteit Utrecht	190.810,50 2013 45.033,44 2014 45.033,44 2015 45.033,44	feb 2011 – feb 2016
12. Sexual solicitation online Intervict, Tilburg	40.000 2013 20.000 2015 20.000	sept 2013 – sept 2015
Totaal subsidies 2013 en verder	824.474	

Onderstaande cijfers in tabel 4 zijn grotendeels ontleend aan het huidige *Programma Wetenschapsbeleid*. Na 2013 wordt een nieuw *Programma Wetenschapsbeleid* opgesteld en zullen opnieuw de prioriteiten worden vastgesteld met bijbehorende prognoses. De liquiditeitsprognose voor 2012 is eveneens opgenomen ter vergelijking. De geprognostiseerde uitgaven in 2012 komen in hoge mate overeen met de reële uitgaven. Het budget voor onderzoeksondersteunende activiteiten is ook in dit overzicht opgenomen. Het betreft hier de werkzaamheden van de Commissie Wetenschapsbeleid en de Commissie Informatie en Implementatie. Bij de prognose is nog geen rekening gehouden met rente- en dividendopbrengsten van beleggingen, waarmee een deel van de uitgaven kan worden gecompenseerd.

Tabel 4. Liquiditeitsprognose voor het jaar 2013¹

Budget voor	2012	2013
Onderzoek		
<i>Seksualisering</i> NJi/RNG	2.100	
<i>Antipsychotica</i> GGZ Centraal	13.750	
ZonMw:		
RUG+ <i>Seks onder je 25^e</i>	62.329	50.000
Leerstoel UU	45.000	45.000
NWO	86.450	86.450
<i>Sexuality and diversity in the making</i> UvA/RUN	75.000	150.000
<i>Voorverkenning kinderopvang</i> RutgersWPF	7.070	7.070
Project BOSK	8.000	8.000
<i>Online Sexual solicitation</i> Intervict Tilburg		20.000
Onderzoek	299.699	366.520
Informatie/implementatie	50.000	50.000
Ondersteuning 10%	30.074	36.757
Totaal Onderzoek / Implementatie	379.773	453.277
Kosten Bestuur/organisatie	60.000	50.000
Totaal Onderzoek / Implementatie / Bestuur	439.773	503.277

5.3 Maatregelen ter verbetering van efficiency en stimulering van vermogensgroei

Het FWOS gaat verder met het gericht zoeken naar mogelijkheden voor het gezamenlijk met andere instellingen c.q. fondsen financieren van projecten. Dat is nu al het geval bij de leerstoel van de Henny Verhagen Stichting, bij het longitudinale NWO-project dat vanaf 2011 loopt, en bij de financiering van het Groningse project. Van het vervolgonderzoek *Seks onder je 25^e* met financiering van ZonMw, is het kwalitatieve deel door het FWOS gefinancierd. Het vierjarige project dat in 2012 is gestart in het kader van het programma *Seksuele ontwikkeling en Diversiteit* is het eerste van deze omvang dat uitsluitend door het FWOS wordt gefinancierd. Door de goede rendementen van het afgelopen jaar hoefde desondanks nauwelijks op het vermogen te worden ingeteerd.

¹ De cijfers zijn voor een deel ontleend aan tabel 2 in bijlage 1 van het Programma Wetenschapsbeleid 2009-2013. Omdat in 2014 een nieuw Programma Wetenschapsbeleid van kracht wordt is de prognose in deze tabel beperkt tot 2013.

Er zijn concrete plannen tot overleg met de Stichting Kinderpostzegels Nederland om na te gaan of gezamenlijke financiering van een onderzoeks- of implementatieproject tot de mogelijkheden behoort. Wanneer het nieuwe *Programma Wetenschapsbeleid* rond is en prioriteiten zijn vastgesteld kan dit als leidraad worden gebruikt bij besprekingen met potentiële cofinanciers. Ook met ZonMw zal een dergelijk overleg plaatsvinden in het komende jaar.

Verder kan efficiënter worden omgegaan met de financiële middelen door nog eens goed te kijken naar de verschillende taken van commissies. Een aantal daarvan kan gebundeld worden en aangehaakt bij het Algemeen Bestuur of DB. Te denken valt aan PR met website en nieuwsbrief, zodat slechts de kerntaak overblijft: beoordelen van en adviseren over onderzoek en daaruit voortvloeiende implementatie. Deze taak zou kunnen worden uitgevoerd door één commissie van deskundige interne en externe leden.

In 2012 is het nog niet gelukt om een freelance fondsenwerver aan te trekken op tijdelijke basis. Daar zal in 2013 opnieuw de nodige aandacht aan worden besteed. Het streven is om uit opbrengsten van het vermogen plus externe fondsen de projecten te financieren, zodat het resterende vermogen zoveel mogelijk intact blijft. Daarnaast zal de fondsenwerving zich zo mogelijk ook richten op particuliere donateurs die het FWOS met kleinere of grotere giften willen steunen, ten behoeve van concrete kleine projecten. Door de ANBI-status van het FWOS blijft schenken aantrekkelijk voor donateurs, omdat hun giften fiscaal aftrekbaar zijn.

Publicaties en rapporten (mede) door FWOS gefinancierd in het kader van onderzoek of onderzoeksprogramma's

Artikelen / boeken

Gort, A.(red.)(2012). *102 vragen over jongeren en seks*. Uit het onderzoek 'Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012'. Amsterdam /Utrecht: Soa Aids Nederland/ Rutgers WPF.

Nikken, P. en Graaf, H. de (2012). Reciprocal Relationships Between Friends' and Parental Mediation of Adolescents' Media Use and Their Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, Nov 42. Doi 10.1007/s 10964-012-9873-5.

Roke, Y., Buitelaar, J.K., Boot, A.M., Tenback, D., Harten, P.N. van (2012). Risk of hyperprolactinaemia and sexual side effects in adolescents with psychiatric disorders and long-term use of antipsychotics. A case control study. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, Dec; 22(6), 432-439.

Roke, Y., Harten, P.N. van, Buitelaar, J.K., Tenback, D.E., Rijk, Y.B. de, Boot, A.M. (2012) Antipsychotic-induced hyperprolactinemia and testosterone levels in boys. *Hormone Research in Paediatrics*, April; 77(4), 235-240.

Roke, Y., Harten, P.N. van, Buitelaar, J.K., Tenback, D.E., Quekel, L.G.B.A., Rijk, Y.B. de, Boot, A.M. (2012). Bone mineral density in male adolescents with autism spectrum disorders and disruptive behavior disorder with or without antipsychotic treatment *European Journal of Endocrinology*, Dec; 167(6), 855-863.

Steensma, T.D., Ende, J. van der, Verhulst, F.C., Cohen-Kettenis, P.T. (2012). Gender variance in childhood and sexual orientation in adulthood: A prospective study. *Journal of Sexual Medicine*, Mar. Doi: 10.1111/j.1743-6109.2012.02701.x.

Wouters, C. (2012). *De jeugd van tegenwoordig. Emancipatie van liefde en lust sinds 1880*. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Genneep.

Onderzoeksrapporten / -documenten

Mouthaan, I en Van der Vlugt, I (januari 2013). Verkenning kansen en mogelijkheden voor ontwikkeling visie en beleid seksualiteit in de kinderopvang. Utrecht: Rutgers WPF.

Scheepmaker, M. (2012) Over ontucht. Strafrechtelijke grenzen aan seksueel contact met jongeren. Intern document FWOS. (Samenvatting van vier onderzoekspublicaties van J. Gooren, gebaseerd op onderzoek naar verschuivende leeftijdsgrenzen in de zedenwetgeving. De vier publicaties zijn te vinden op www.fwos.nl: Publicaties).

NWO-FWOS

Artikelen in het themanummer van Kind en Adolescent (jrg 33, nr 4, nov 2012)

Baams, L., Overbeek, G., Semon Dubas, J., Aken, M.A.G. van Aken (2012). De rol van persoonlijkheid in de ontwikkeling van seksueel gedrag van adolescenten. *Kind en Adolescent*, 33, 206-217.

Bongardt, D. van den, Reitz, E, Dekovic, M. (2012). Vroeg seksueel debuut in Nederland: een longitudinale studie naar de rol van individuele kenmerken, opvoeding en leeftijdgenoten. *Kind en Adolescent*, 33, 194-205.

Dalenberg, W.G., Kunnen, E.S., Geert, P.L.C. van (2012). De beleving van liefde en seks. *Kind en Adolescent*, 33, 218-225.

Dekovic, M., Aken, M. van, Reitz, E., Beyers W., Graaf, H. de (2012). Inleiding op het themanummer. *Kind en Adolescent*, 33, 175-278.

Doornwaard, S.M., Eijnden, R.J.J.M. van den, Lugtig, P.J., Bogt, T.F.M. ter, Overbeek, G.J. (2012). Ontwikkelingstrajecten in en voorspellers voor het gebruik van seksueel expliciet materiaal. *Kind en Adolescent*, 33, 226-238.

Reitz, E., Dekovic, M., Aken, M. van, Beyers, W., Graaf, H. de (2012). Slotbeschouwing. *Kind en Adolescent*, 33, 289-296.

Voortgangsrapportages

Dekovic, M. (2012). Sexuality and intimate relations of Dutch youth. Developmental trajectories and developmental context. Midterm evaluation general (van alle vier NWO-projecten die deel uitmaken van dit programma, zie hierna). NWO-doss. 431-09-010. FWOS-projnr. 10.001W. Universiteit Utrecht: Orthopedagogiek.

Aken, M.A.G. van (2012). The role of personal characteristics in normative and non-normative sexual development. Midterm evaluation. NWO-doss. 431-09-011. Universiteit Utrecht: Ontwikkelingspsychologie.

Bogt, T.F.M. ter (2012). Sexual development in relation to adolescents' internet use. Midterm evaluation. NWO-doss. 431-09-013. Universiteit Utrecht: Algemene Sociale Wetenschappen.

Dekovic, M. (2012). Romantic and sexual development in context of family and peers. Midterm evaluation. NWO-doss. 431-09-012. Universiteit Utrecht: Orthopedagogiek.

Geert, P.L.C. van (2012). A time-serial weblog diary study of sexual development and the effects of e-based communication and counseling. Midterm evaluation. NWO-doss. 431-09-014. Rijksuniversiteit Groningen: Klinische en Ontwikkelingspsychologie.

ZonMw-FWOS

(Onderzoeks)rapporten

Cense, M. en Dijk, L. van (2012). Laveren tussen autonomie en loyaliteit. Seksuele ontwikkeling en beleving van allochtone jongeren. Onderzoeksrapport van een kwalitatief onderzoek als onderdeel van het landelijke kwantitatieve onderzoek 'Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012'. Utrecht: Rutgers WPF.

Geert, P.L.C. van (2012) Tracing trajectories in the sexual development of youth: an approach based on the theory of complex dynamic systems. Voortgangsverslag nr 3. ZonMw-doss. 124500001; FWOS-projnr 09.005W. Rijksuniversiteit Groningen: Klinische Psychologie en Ontwikkelingspsychologie.

Hubers, M. (eindred.)(2012). Evaluatie van het programma Seksuele Gezondheid van de Jeugd. Blijvend investeren in seksueel gezonde jongeren 2007-2011. Den Haag: ZonMw. Oplagenummer 55/31102012/Preventie.

Bijlage: Collectiebeheer

Het FWOS is de rechtsopvolger van de Dr. Edward Brongersma Stichting en in die hoedanigheid eigenaar van de archieven die Brongersma bij zijn dood heeft nagelaten. Deze archieven worden beheerd door Rutgers WPF in Utrecht en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam. Van beide archiefdelen is vóór 2012 onder verantwoordelijkheid van de Commissie Collectiebeheer een inventaris gemaakt. Met de voltooiing daarvan hield de commissie feitelijk op te bestaan. Binnen het bestuur is dr. Th. van der Meer verantwoordelijk voor de archieven. Hij is voor de archiefbeheerders contactpersoon met het FWOS en adviseert het bestuur over bijvoorbeeld verzoeken tot inzage van de collecties.

Vanwege (privacy) gevoelig materiaal in zowel archieven als inventarissen zijn ze geen van alle openbaar. Inzage wordt alleen – onder strikte voorwaarden – verleend voor wetenschappelijk onderzoek, in principe onder verantwoordelijkheid van een wetenschappelijke instelling. In het verleden is enkele keren toestemming verleend tot inzage van afzonderlijke archiefbescheiden ten behoeve van publicaties over Brongersma's politieke opvattingen, zijn proces en veroordeling in 1950, en contacten die hij met enkele bekende Nederlanders heeft gehad. Aanvragen tot inzage van het gehele archief of voor niet-wetenschappelijke doeleinden zijn afgewezen.

Aanvragen voor inzage in het Archief Edward Brongersma

Het FWOS hanteert voor aanvragen de volgende procedures en voorwaarden. Via websites van het FWOS of de bibliotheken van IISG of Rutgers WPF kunnen verzoeken tot toegang aan het FWOS worden gericht. Toegang wordt door het bestuur van het FWOS alleen verleend ten behoeve van (historisch) wetenschappelijk onderzoek indien dit wordt uitgevoerd onder auspiciën van een wetenschappelijke instelling of studiebegeleider(s) / promotor(es). De aanvrager- en indien van toepassing ook scriptiebegeleider of promotor – ondertekent cq ondertekenen – de voorwaarden die door het FWOS worden gesteld.

- Toestemming betreft alleen inzage van inventaris, of expliciet vermelde afzonderlijke archiefbescheiden of delen van het archief.
- Het is de onderzoeker niet toegestaan digitale opnamen of kopieën te maken van stukken uit genoemde inventarisnummer(s), tenzij het gepubliceerd materiaal betreft.
- Afgezien van de naam van Edward Brongersma, de namen van programmamakers, interviewers en van anderen die uit hoofde van hun werk of functie publiekelijk bekend zijn (geweest) en die in de door u geraadpleegde bronnen een publieke rol vervulden, dient de onderzoeker in de producten die uit het onderzoek voortvloeien, personen van of over wie gegevens uit het Archief Edward Brongersma gebruikt worden zodanig te anonimiseren dat ze daadwerkelijk niet herkenbaar zijn. Alleen met toestemming van het bestuur van het FWOS kunnen daar om redenen van algemeen (historisch) belang uitzonderingen op worden gemaakt.
- De onderzoeker is gehouden over personen over wie informatie in het Archief Edward Brongersma gevonden is, tegenover derden discretie in acht te nemen.
- Het is niet toegestaan de verblijfplaats van personen over wie informatie in het Archief Edward Brongersma gevonden is, na te speuren of buiten het FWOS om contact met hen te zoeken.
- Eventuele publicaties, delen van publicaties of andere producten zoals studiepapers, scripties en beeldmateriaal die gebaseerd zijn op onderzoek in het Archief Edward Brongersma, dienen ter instemming aan het bestuur van het FWOS te worden

voorgelegd. (Instemming is uitsluitend afhankelijk van de vraag of de anonimisering aan gestelde voorwaarden voldoet.)

- De onderzoeker stelt een kopie van het product dat uit onderzoek in het Archief Edward Brongersma voortkomt ter beschikking van het FWOS. Dit zal in het bestuursarchief worden opgenomen, dat niet ter inzage van derden is.
- Door ondertekening van de voorwaarden vermeld in de toestemmingsbrief aanvaarden onderzoeker en begeleider aansprakelijkheid voor materiële en/of immateriële gevolgen voor het FWOS voor het niet – of in onvoldoende mate – in acht nemen van gestelde voorwaarden.

**Stichting Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit
Amsterdam**

Jaarrekening 2012

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

RAPPORT

1	Bestuursverslag	1
---	-----------------	---

JAARREKENING 2012

2	Financiële positie	7
---	--------------------	---

OVERIGE GEGEVENS

A	Balans per 31 december 2012	8
B	Staat van baten en lasten over 2012	10
C	Toelichting op de balans per 31 december 2012	12
D	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2012	15

1 BESTUURSVERSLAG

Gegevens organisatie

De statutaire naam van de organisatie is Stichting Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit en is statutair gevestigd te Amsterdam. De organisatie wordt gedreven in de rechtsvorm stichting.

De stichting werd op 9 februari 1979 opgericht voor notaris G.H. van Empel te Utrecht. De statutaire zetel van de stichting is Amsterdam. De laatste statutenwijziging vond plaats op 19 juni 2008.

De stichting is ingeschreven in het stichtingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam te Amsterdam onder nummer 41222606.

Doelstelling

Overeenkomstig de statuten heeft de stichting ten doel:

Het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek van de seksualiteit, in het bijzonder de ontwikkeling van het seksuele leven van kinderen en jeugdigen, met inbegrip van de verschijningsvormen van erotische en seksuele relaties van kinderen en jeugdigen, en de betekenis van dit alles voor wetgeving, rechtspraak, opvoeding en maatschappelijk leven;

Ter invulling van dit doel geeft het fonds prioriteit aan onderzoeksprojecten, en indien aan de orde voorlichtingsprojecten, waarin seksualiteit behandeld wordt als deel van een bredere emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling, gesitueerd in een concreet omschreven sociaal-culturele context.

Door het verlenen van financiële ondersteuning aan bovengenoemde projecten beoogt het fonds een algemeen maatschappelijk belang te dienen. Ter realisering hiervan voert het fonds een risico-mijdend en inkomsten-genererend financieel beleid ten aanzien van het nagelaten vermogen en eventueel komende legaten en schenkingen.

Ter ondersteuning van de doelstelling stelt het fonds de nagelaten bibliotheek en het archief ter beschikking voor wetenschappelijk onderzoek en hierop gebaseerde publicaties. Het fonds doet dit door de verzameling in permanente bruikleen te geven en te houden bij een of meer wetenschappelijke instituten die de verzameling beheren volgens eisen van wetenschappelijk onderzoek en, waar nodig, vertrouwelijkheid

Het fonds beoogt niet het maken van winst.

Nalatenschappen worden door het fonds slechts aanvaard door het voorrecht van boedelbeschrijving.

Het fonds stelt, binnen het kader van zijn onderzoeksbeleid, financiële middelen ter beschikking aan wetenschappelijke onderzoekers en onderzoeksinstellingen voor onderzoeksprojecten die binnen de doelstelling liggen, alsmede voor projecten die op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde kennis toegankelijk en hanteerbaar maken voor personen en instellingen die werken op de in de doelstelling genoemde relevantie gebieden.

Het fonds stelt financiële middelen ter beschikking aan de beherende wetenschappelijke instituten voor de kosten van bewaring, ontsluiting en het verlenen van toegang tot de in permanente bruikleen gegeven bibliotheek en het archief.

Bestuurders en directie

De bestuurders van de stichting zijn:

Naam	Functie	Sinds	Tot
- Mevrouw Prof. dr. P.T. Cohen-Kettenis	Algemeen lid Voorzitter	21-06-11 06-12-11	06-12-11 heden
- De heer Drs. P.Th.M.J. van Eeten	Algemeen lid	12-07-99	heden
- Mevrouw Drs. P. van Son-Schoones	Algemeen lid Secretaris/Penningmeester Secretaris Secretaris/Penningmeester	24-04-02 01-01-09 01-02-10 15-12-10	31-12-08 01-02-10 15-12-10 heden
- De heer Dr. Th.A.M. van der Meer	Algemeen lid Vice-Voorzitter	01-01-08 01-09-10	01-09-10 heden
- Mevrouw Prof. dr. M. du Bois-Reymond	Algemeen lid	01-01-08	heden
- Mevrouw dr. S.N. Brilleslijper-Kater	Algemeen lid	15-06-09	heden
- De heer drs. M. von Bönninghausen tot Herinkhave	Algemeen lid	14-09-09	heden
- de heer J.G. Sloff	Algemeen lid	11-12-12	heden

Begroting 2013

De begroting voor het jaar 2013 vertoont het volgende beeld (in euro's)

BEGROTING

Rente en dividendopbrengsten	80.000
Geprognosticeerde beleggingsinkomsten (3% gemiddeld)	370.000
Beheerkosten ABN Amro Bank en Staal Bankiers	- 30.000
<i>Som der baten</i>	420.000
Uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek	358.553
Uitgaven informatie en implementatie	23.000
DB Budget	20.000
Uitgaven voor ondersteuning	37.200
Uitgaven organisatie & bestuur	38.700
Onvoorziene kosten	15.000
<i>Som der lasten</i>	492.453
Saldo van baten en lasten (ten laste van vrije reserves)	- 72.453

**SAMENVATTING VERSLAG VAN DE ACTIVITEITEN VAN DE STICHTING
OVER 2012**

De stichting Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit (hierna FWOS) heeft in 2012 de volgende activiteiten ontplooid:

Onderzoek:

In het kader van het onderzoeksprogramma 'Seksuele ontwikkeling en Diversiteit' is een aantal onderzoeksgroepen uitgenodigd om een onderzoeksaanvraag in te dienen aan de hand van een door het FWOS opgestelde en uitgewerkte Call for proposals. Het maximum bedrag dat beschikbaar is gesteld bedraagt € 600.000 voor vier jaar. Per 1 april 2012 zijn vier onderzoeksaanvragen binnengekomen, waarna eind juni door het bestuur aan de beste aanvraag de subsidie is toegekend.

Er zijn enkele kleinere onderzoeken van start gegaan, zoals het project van RutgersWPF "Voorverkenning kinderopvang", met als doel te inventariseren of behoefte is bij opleidingen en in het veld aan een curriculum over seksuele ontwikkeling van jonge kinderen.

Verder is in samenwerking met de BOSK (Belangenvereniging van (jonge) mensen met een motorische handicap en hun ouders) in april begonnen met een verkennend project in vervolg op eerder, mede door FWOS gefinancierd promotieonderzoek naar de seksuele ontwikkeling van jongeren met Cerebrale Parese. Deze verkenningsfase moet uiteindelijk leiden tot een implementatieproject met een actieve rol voor de jongeren zelf.

In december kwam ook het rapport gereed van RutgersWPF, dat betrekking heeft op het kwalitatieve deel van het grootschalige onderzoek Seks onder je 25ste. Het betreft hier een apart onderzoek naar de seksualiteitsbeleving van allochtone jongeren.

Implementatie en disseminatie

De brochure 'Kinderen met genderdysforie' is begin van het jaar breed verspreid onder de leden van het Nederlands Instituut voor Psychologen en de Nederlandse Vereniging van pedagogen en Onderwijskundigen. Tevens is in het vaktijdschrift van het NIP, de Psycholoog, een artikel verschenen over genderdysforie.

In april verscheen het boek van Cas Wouters 'De jeugd van tegenwoordig', als product van het in 2011 afgesloten onderzoek 'Seksualiteit onder de zestien, codes en praktijken in Nederland na 1945'.

In vervolg op het onderzoek naar Verschuivende leeftijdsgrenzen in de zedenwetgeving is opdracht gegeven aan een jurist om een samenvattende tekst te maken op basis van het onderzoeksrapport. Dit kwam eind juni gereed en zal als discussiestuk worden gebruikt bij een eventueel nog te organiseren expertmeeting van professioneel betrokkenen uit OM, rechterlijke macht, advocatuur en politie.

Tevens is een informatieboekje opgeleverd als een van de eindproducten van het landelijke onderzoek 'Seks onder je 25ste'. Dit boekje met de titel '102 vragen over jongeren en seks' is samengesteld door RutgersWPF en Soa Aids Nederland en gebaseerd op de uitkomsten van dit onderzoek. Het is mede gefinancierd door het FWOS.

Organisatie

Het bestuur heeft met ingang van maart 2012 een aparte freelance commissiesecretaris benoemd voor de Commissie Wetenschapsbeleid. De taakbelasting van de bestuurssecretaris wordt daarmee verlicht. Om te voorzien in de al lang bestaande vacature voor het penningmeesterschap, dat sinds eind 2010 wordt waargenomen door de bestuurssecretaris, heeft een gesprek plaatsgevonden met Stichting Laluz, een organisatie die professionals als vrijwilliger koppelt aan organisaties met een ideëel doel. Via een advertentie op hun website hadden zich twee kandidaten aangemeld. Met een van hen, die voldeed aan het profiel, zijn gesprekken gevoerd door bestuursleden. Daarna waren beide partijen het erover eens waren dat de achtergrond en werkervaring van de kandidaat zeer geschikt was voor het vervullen van de functie van penningmeester in het FWOS-bestuur. Op dezelfde wijze is ook geprobeerd een professionele fondsenwerver aan te trekken, maar dat is nog niet gelukt.

Vorbereiding Programma Wetenschapsbeleid 2014-2018

In het najaar is een begin gemaakt met de voorbereiding van het nieuwe vijfjarenprogramma van het FWOS. Het oude programma loopt in 2013 af, zodat een nieuw programma na de zomer van 2013 gereed dient te zijn. In een serie beleidsdiscussies worden opnieuw de prioriteiten voor onderzoek vastgesteld met bijbehorende budgetten, na evaluatie van de bevindingen en resultaten van de afgelopen vijf jaar. Verder zal ook gekeken worden naar de huidige organisatiestructuur, procedures, bevoegdheden en efficiëncy van tot nu toe gehanteerde werkwijzen.

2 FINANCIËLE POSITIE

2.1 Vermogensstructuur

De financiële positie per balansdata kan als volgt worden weergegeven:

	31 december 2012		31 december 2011	
	€	€	€	€
Beschikbaar op lange termijn				
Eigen vermogen		3.746.649		3.790.243
Geïnvesteed in financiële vaste activa		3.609.999		3.317.568
Werkkapitaal		136.650		472.675
Kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen)	836.294		1.173.905	
Vorderingen	- 825.223		- 1.158.212	
		11.071		15.693
Saldo geldmiddelen		147.721		488.368

Het saldo van de geldmiddelen kan als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2012		31 december 2011	
	€	€	€	€
ABN AMRO Bank N.V.	98.646		453.427	
ING Bank N.V.	4.876		4.724	
Staalbankiers	44.199		30.217	
Saldo geldmiddelen		147.721		488.368

A BALANS PER 31 DECEMBER 2012

(na resultaatbestemming)

ACTIEF

	31 december 2012		31 december 2011	
	€	€	€	€
VASTE ACTIVA				
Financiële vaste activa				
Effectenportefeuille en overige beleggingen		3.609.999		3.317.568
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen				
Geaccordeerde en gereserveerde projecten	824.474		1.155.542	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>749</u>		<u>2.670</u>	
		825.223		1.158.212
Liquide middelen		147.721		488.368
		<u>4.582.943</u>		<u>4.964.148</u>

PASSIEF

	31 december 2012		31 december 2011	
	€	€	€	€
STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES				
Stichtingskapitaal		2.269		2.269
Reserves		3.744.380		3.787.974
			3.746.649	3.790.243
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Schulden aan leveranciers en projecten		825.354		1.155.701
Overige schulden en overlopende passiva		10.940		18.204
			836.294	1.173.905
			<u>4.582.943</u>	<u>4.964.148</u>

B STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2012

	Realisatie 2012		Begroting 2012		Realisatie 2011	
	€	€	€	€	€	€
Rentebaten en dividenden		88.331		73.000		75.347
Wetenschappelijke projecten en activiteiten	339.915		444.944		388.380	
Bestuur en werk door derden	23.261		27.000		21.454	
Accountants- en advieskosten	12.468		11.000		33.624	
Kosten jaarverslag	2.057		1.500		1.554	
Kosten organisatie	- 33.591		7.000		- 34.135	
Koers- en procedure resultaten	- 242.640		0		40.203	
Rentelasten en soortgelijke kosten	30.453		30.000		25.629	
Som der lasten		<u>131.923</u>		<u>521.444</u>		<u>476.709</u>
Saldo van baten en lasten		- 43.592		- 448.444		- 401.362
Bestemming van het saldo van baten en lasten						
Ten laste van vrije reserves		<u>- 43.592</u>		<u>- 448.444</u>		<u>- 401.362</u>
Totaal saldo van baten en lasten		<u><u>0</u></u>		<u><u>0</u></u>		<u><u>0</u></u>

Aard van de activiteiten

De activiteiten van de stichting betreffen het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek naar de seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De activa en passiva worden, voorzover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

Financiële vaste activa

Effecten worden gewaardeerd tegen de actuele waarde. De waardemutaties worden opgenomen in het financieel resultaat in de winst-en-verliesrekening. Voor waardevermeerderingen van niet beursgenoteerde effecten wordt een herwaarderingsreserve gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders is vermeld staan deze ter vrije beschikking.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Het saldo van baten en lasten wordt bepaald op basis van historische kosten. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

C TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2012**ACTIVA****VASTE ACTIVA****FINANCIËLE VASTE ACTIVA**

	31-12-2012	31-12-2011
	€	€
Overige effecten		
Effectenportefeuille Staalbankiers	2.082.468	2.057.049
Effectenportefeuille ABN AMRO Bank N.V.	1.527.531	1.260.519
	<u>3.609.999</u>	<u>3.317.568</u>

Saldo conform de saldo overzichten per balansdatum van beide vermogensbeheerders. Het risicoprofiel is gesteld op een defensief beheer.

VLOTTENDE ACTIVA**Gesubsidieerde aangewezen projecten**

Geaccordeerde projecten door bestuur	<u>824.474</u>	<u>1.155.542</u>
--------------------------------------	----------------	------------------

	2012	2011
	€	€
<i>Gesubsidieerde aangewezen projecten</i>		
Stand per 1 januari	1.155.542	808.429
Geaccordeerde projecten conform overzicht bestuur	- 331.068	347.113
Stand per 31 december	<u>824.474</u>	<u>1.155.542</u>

Dit betreffen ultimo 2012 gedefinieerde en geaccordeerde projecten, welke na 2012 in behandeling zullen worden genomen. Deze aangewezen projecten zijn in de crediteurenadministratie als verplichting opgenomen.

	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	€	€
Overige vorderingen en overlopende activa		
Nog te ontvangen dividend	59	0
Vergaderlocaties	0	620
Rente	690	2.050
	<u>749</u>	<u>2.670</u>

LIQUIDE MIDDELEN

ABN AMRO Bank N.V.	98.646	453.427
ING Bank N.V. betaal-, spaar- en beleggingsrekeningen	4.876	4.724
Staalbankiers, betaal-, spaar- en beleggingsrekeningen	44.199	30.217
	<u>147.721</u>	<u>488.368</u>

De saldi zijn conform de laatst ontvangen bankdagafschriften

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Stichtingskapitaal

Dit betreft € 2.268 (f 5.000) ingebracht kapitaal bij de oprichting van de stichting door de oprichter.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	€	€
Crediteuren en gereserveerde project subsidies	<u>825.354</u>	<u>1.155.701</u>
 Overige schulden en overlopende passiva		
Accountantskosten	5.000	10.000
Nog te betalen kosten	<u>5.940</u>	<u>8.204</u>
	<u>10.940</u>	<u>18.204</u>

D TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2012

	Realisatie 2012	Begroting 2012	Realisatie 2011
	€	€	€
Overige baten			
Rentebaten effectenportefeuilles	73.811	73.000	59.748
Dividend effectenportefeuilles	14.520	0	15.599
	<u>88.331</u>	<u>73.000</u>	<u>75.347</u>
Wetenschappelijke onderzoeksprojecten en andere wetenschappelijke activiteiten			
Wetenschappelijke onderzoeksprojecten	311.005	316.844	330.771
Andere wetenschappelijke activiteiten	28.910	128.100	57.609
	<u>339.915</u>	<u>444.944</u>	<u>388.380</u>
Bestuur			
Overige bestuurskosten	732	0	1.829
Reis en verblijfkosten	1.943	5.000	2.804
Vergaderlocaties	3.831	2.000	1.181
Vacatiegelden bestuur	6.360	11.000	5.015
	<u>12.866</u>	<u>18.000</u>	<u>10.829</u>
Bestuursassistentie	10.395	9.000	10.625
	<u>23.261</u>	<u>27.000</u>	<u>21.454</u>
Accountants- en advies kosten			
Accountantskosten inclusief voorgaande jaren	11.518	10.000	33.624
Administratie- en advieskosten inclusief voorgaande jaren	950	1.000	0
	<u>12.468</u>	<u>11.000</u>	<u>33.624</u>
Jaarverslag			
Jaarverslag	<u>2.057</u>	<u>1.500</u>	<u>1.554</u>

	Realisatie 2012	Begroting 2012	Realisatie 2011
	€	€	€
Kosten organisatie			
Websitebeheer	3.124	2.000	2.417
Herstelwerk pc	0	0	579
Opslag stichtingsarchief	1.589	1.500	1.478
Documenten delen	551	500	485
Kantoorkosten	622	1.000	188
Buitengewone bate	- 42.025	0	- 42.000
PR Beleid	2.548	2.000	2.418
Aanschaf apparatuur	0	0	300
	<u>- 33.591</u>	<u>7.000</u>	<u>- 34.135</u>
 Rentelasten en soortgelijke kosten			
Rente- en beheerkosten bankiers	<u>30.453</u>	<u>30.000</u>	<u>25.629</u>